

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite: MMM:n lausuntopyyntö MMM038:00/2017

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi metsästyslain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on viitekirjeellään pyytänyt Luonnonvarakeskuksen lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi metsästyslain muuttamisesta. Esityksessä ehdotetaan metsästyslakia muutettavaksi siten, että naakka (*Corvus monedula*) lisättäisiin metsästyslain rauhoittamattomien lintujen luetteloon. Luonnonvarakeskus (Luke) on luonnonvarojen kestävä käytön tutkimus- ja asiantuntijaorganisaatio. Metsästyslain muutosesityksestä Luke lausuu seuraavaa:

Kaikki lintulajit ovat Suomessa lähtökohtaisesti rauhoitettuja luonnonvaraisten lintujen suojelusta annetun neuvoston direktiivin 79/409/ETY (ns. lintudirektiivin) 1 artiklan nojalla. Sen kansallinen täytäntöön panomme tapahtuu luonnonsuojelulain ja metsästyslain säädöksin. Lintulajit luetellaan direktiivin liitteissä, joista liite I käsittää rauhoitetut lajit. 7 artiklan nojalla voidaan kaikissa jäsenvaltioissa sallia liitteessä II A lueteltujen lajien metsästäminen. Saman artiklan nojalla voidaan sallia liitteessä II B lueteltujen lajien metsästäminen siinä säädetyissä jäsenvaltioissa. Liitteiden II A ja II B lajit ovat metsästettäviä lajeja. Niistä säädetään meillä metsästyslain nojalla. Ne ovat ”riistalajeja” tai ”rauhottamattomia lajeja”. Kaikki mainituissa liitteissä luetellut lajit eivät ole automaattisesti riistalajeja tai rauhoittamattomia lajeja; ne jotka eivät ole, kuuluvat luonnonsuojelulain alle, ja ne jotka ovat, kuuluvat metsästyslain alle.

Naakka on nykyinsäädännössämme luonnonsuojelulailla rauhoitettu lintulaji. Lintudirektiivissä se kuuluu liitteeseen II B, jossa Suomi kuuluu niihin maihin, joissa sen ”metsästys” voidaan sallia. Nyt lausunnolla olevan lainmuutoksen tarkoituksena on siirtää naakka luonnonsuojelulain piiristä metsästyslain piiriin, minkä lintudirektiivi siis sallii. Peruste ei ole se, että naakka haluttaisiin riistalajiksi, vaan se haluttaisiin rauhoittamattomien lajien joukkoon.

Esityksen perusteluissa arvioidaan nykytilanne: naakan todetaan runsastuneen voimakkaasti 2000-luvulla ja samalla naakkojen aiheuttamat haitat ja vahingot ovat lisääntyneet. Perusteluissa luetellut kannankasvu, haitat ja korvausmäärien kasvu on todennettu 2010-luvulla tehdyissä tutkimuksissa¹. Naakkakannan kasvua ja ongelmia

¹ Laakso, T. ym. 2017: Luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen korvausmenettelyn kehittäminen. – Ympäristöministeriön raportteja 24/2017.

Pohja-Mykrä, M. (toim.) 2016: Naakka ja ihminen. Naakkojen aiheuttamien haittojen hallinta. – Suomen ympäristö 2/2016.

Sillanpää, H. 2014: Naakkojen esiintyminen kaupunkiympäristössä. – Lahden Ammattikorkeakoulu.

voidaan pitää kiistattomina. Kannankasvu koskee niin pesimäkantaa kuin talvehtivaakin kantaa.

Laakson ym. (2017) selvityksessä todetaan mm., että (heidän) ”selvityksen(sä) kannalta on myös keskeinen [lintu]direktiivin 9 artikla, jonka 1 kohdan mukaan jäsenvaltiot voivat, jollei muuta tyydyttävää ratkaisua ole, poiketa 5–8 artiklasta (eli muun ohella kaikkien lintujen suojelujärjestelmää koskevasta 5 artiklasta) seuraavin perustein: [...] mm. kansanterveyden ja yleisen turvallisuuden turvaamiseksi, viljelmille, kotieläimille [...] koituvan vakavan vahingon estämiseksi, ...” Edelleen he toteavat: Lintudirektiivin 9 artikla 1 kohta mahdollistaa siten jäsenvaltioiden myöntävän poikkeuksia lintudirektiivin 5 artiklan nojalla säädetystä kansallisesta kaikkia luonnonvaraisia lintulajeja koskevasta suojelujärjestelmästä 9 artiklan 1 kohdassa säädetyin perustein. Esimerkiksi perusteena suojelusta poikkeamiselle on viljelmille, kotieläimille, metsille, kalavesille ja vesistöille koituvan *vakavan vahingon estäminen* edellyttäen, *ettei muuta tyydyttävää ratkaisua ole.*”

Luonnonvarakeskus lähtee kantaansa lain muutokseen muodostaessaan siitä ajatuksesta, että naakan kannankasvulle on ekologinen syy tai syitä, joka/jotka tulee poistaa. Naakan aiheuttamat ongelmat liittyvät niiden määrään, ja jos naakkoja olisi vähemmän, ongelmiakin olisi vähemmän. Lakiehdotuksessa lähdetään siitä, että naakkoja vähennetään tappamalla, mutta Luonnonvarakeskus lähtisi ajatuksesta, että kannankasvun mahdollistamiin ekologiisiin tekijöihin puututaan. Jos ne eivät tehoa, vasta sen jälkeen otetaan tappaminen käyttöön. Kantamme siis seuraa Laakson ym. (2017) yllä siteerattua päätelmää lintudirektiivin tulkinnasta: muu tyydyttävä ratkaisu lienee olemassa.

Lintupopulaation dynamiikkaa säätelevät syntyvyys ja kuolevuus. Naakkakantamme kasvu on lähtökohtaisesti seurausta ihmisen tarjoamasta paremmasta ravinnon saatavuudesta ennen kaikkea pesimäkauden ulkopuolella. Kaatopaikoilla on ollut tässä erittäin merkittävä rooli, ja vaikka niitä on suljettu, jätteen käsittelyä keskitetty ja niiden saatavuutta kaatopaikkojen hoitotoimin vaikeutettu, on niillä edelleen merkittävä rooli. Kaatopaikkojen ravinnon tarjontaan on yhä edelleen ja entistä enemmän kiinnitettävä huomiota. Toinen mahdollinen ravinnon lähde ovat ulkosalla varastoitavat rehupaalit. Tutkijoidemme runsaan havainnoinnin perusteella ne ennemminkin herättävät naakkojen uteliaisuutta kuin tarjoaisivat ravintoa. Tietysti utelias nokkiminen voi rikkoa paaleja ja saattaa rehun alttiiksi pilaantumiselle.

Naakka on kololintu, ja kololinnuilla on tunnetusti erittäin ankaraa pulaa sopivista pesäkoloista (aiheesta on olemassa laaja tieteellinen kirjallisuus). Naakkakannan kasvun seurauksena on kolokilpailun kiristyminen. Kun luonnonkoloja ei ole tarjolla sen enempää kuin ennenkään, on naakka viisaana ja uteliaana lintuna tutkinut ja löytänyt uusia, ihmisen sille tarjoamia koloja. Yleistynyt pesiminen savupiipuissa ja muissa rakennusten koloissa on seurausta kannan kasvusta ja kiristyneestä kolokilpailusta. Rakennusten koloissa syntyneet naakat ”leimautuvat” näihin paikkoihin ja etsivät tulevat omat pesäpaikkansa samanlaisista paikoista.

Savupiipuissa ja rakennuksissa pesimiseen on erittäin yksinkertainen ratkaisu: piiput ja muut aukot peitetään tukevalla metalliverkolla, joka kiinnitetään riittävän raskain painoin tai muutoin, niin että naakat eivät saa sitä rikottua tai raotettua.

Myös sähköyhtiöt tarjoavat naakoille runsain mitoin pesäpaikkoja. Voimajohtojen kannatinpylväistä suuri osa on sellaisia, joiden poikkirakenteet ovat putkia, halkaisijaltaan juuri optimaalisia naakalle. Usein myös pystyrakenteet ovat putkia, joissa on naakan mentäviä reikiä. Tutkijoidemme havaintojen mukaan jokaisessa peltoaukean ylittävässä voimajohdon pylväsrakenteessa pesii 2–8 paria naakkoja. Myös näiden rakenteiden kaikki aukot ovat helposti tukittavissa, ja jossain – tosin erittäin harvoin – näin on tehtykin.

Luonnonvarakeskus on jokseenkin varma, että naakkakanta saadaan vähenemään hyvin yksinkertaisin keinoin: jatketaan ja tehostetaan kaatopaikkojen hoitoa niin, että naakat eivät löydä sieltä merkittävässä määrin ravintoa, ja vähennetään niille sopivien pesäpaikkojen määrää. Pesäpaikkojen määrän vähentäminen lankeaa sähköyhtiöille ja kaikille maaseudun ihmisille, joiden rakennukset pesäpaikkoja tarjoavat. Usein esimerkiksi savupiiput onkin peitetty, mutta paljon, hyvin paljon useammin niitä ei ole peitetty.

Luonnonvarakeskus on sitä mieltä, että lintudirektiivin 9 artiklassa mainittu muu *tyydyttävä ratkaisu* on olemassa. Kaatopaikkojen hoito on yhteiskunnan vastuulla. Pesäpaikkojen tarjonnan vähentäminen on niin naakan aiheuttamien haittojen kärsijöiden kuin kaikkien muidenkin kansalaisten vastuulla viimeistään silloin, kun naakka ilmestyy tutkimaan savupiippua. Naakka on pitkäikäinen (keskimääräinen sukupolven kesto 7,4 vuotta), joten tämä meidän näkemyksemme mukainen tyydyttävä ratkaisu on vaikutuksiltaan hidaskäyttöinen. Toisaalta on kyllä odotettavissa, että naakat joutuvat hakeutumaan muualle pesimään, jos vanhat pesäpaikat häviävät.

Eeva-Liisa Ryhänen
Luonnonvarat –yksikön johtaja
Luonnonvarakeskus

Lausunnon vastuuvastuuvalmistelija/lisätietoja: erikoistutkija Juha Tiainen,
Luonnonvarakeskus